

САРІБЕКЯН Ю. А.,
аспірант відділу докторантури
та ад'юнктури
(Національна академія внутрішніх
справ)

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.3.51>

СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ НЕЗАКОННОЇ ЛІКУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ НАДАННЯ КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ

У цій статті проаналізована проблематика незаконної лікувальної діяльності у сфері надання косметологічних послуг. Кожен день тисячі жінок та чоловіків в Україні користуються різними процедурами у сфері косметології. У зв'язку з тим, що популярність цих послуг тільки зростає, у багатьох виникає питання: «Як знайти перевіреного та кваліфікованого спеціаліста?», «Що робити, якщо постраждали від рук косметолога без відповідної лікарської освіти?».

Випадки, які свідчать про протиправні дії таких фахівців, зустрічаються неоразово, й не лише в Україні. Низькі стандарти безпеки та якості в незаконних косметологічних закладах можуть призвести до травм, інфекцій та інших серйозних проблем зі здоров'ям клієнтів. Проте в національному законодавстві чітко не визначені норми, які будуть регулювати незаконну лікувальну діяльність у сфері надання косметологічних послуг.

З метою запобігання подібним кримінальним правопорушенням ми розглянули у роботі окремі ключові аспекти, які при подальшому аналізі допоможуть ефективно та всебічно розслідувати кримінальні правопорушення у сфері косметології.

Зокрема, ми проаналізували стадії вчинення кримінального правопорушення, а також їх особливості та характерні риси у випадках незаконної лікувальної діяльності. Аналіз був проведений на основі загальноприйнятої системи, а саме були взяті наступні три стадії: готування, замах та закінчене кримінальне правопорушення. Кожна з цих стадій була розглянута завдяки значній теоретичній базі та практичному досвіду.

Необхідно зазначити, що з огляду на те, що кримінальні правопорушення у сфері надання косметологічних послуг є питанням сучасним, яке ще знаходиться у процесі встановлення та розуміння у суспільстві, способи вчинення такого правопорушення також у певній мірі будуть залежати від потреб і нововведень сьогодення, у зв'язку з цим, характеристика окремої стадії вчинення кримінального правопорушення також буде змінюватися.

За результатами дослідження були висунуті деякі рекомендації та пропозиції стосовно покращення діяльності правоохоронних органів під час розслідування незаконної лікувальної діяльності у сфері косметологічних послуг.

Ключові слова: незаконна лікувальна діяльність, косметологічні послуги, стадії вчинення кримінального правопорушення.

Saribekian Yu. A. Stages of engaging in illegal medical practice in the field of providing cosmetological services

This article analyzes the issues of illegal medical activities in the field of providing cosmetic services. Every day, thousands of women and men in Ukraine use various

cosmetic procedures. Due to the increasing popularity of these services, many people have questions such as, "How to find a verified and qualified specialist?" and "What to do if harmed by a cosmetologist without proper medical education?"

Cases indicating unlawful actions by such professionals are encountered repeatedly, not only in Ukraine but also elsewhere. Low safety and quality standards in illegal cosmetic facilities can lead to injuries, infections, and other serious health problems for clients. However, national legislation does not clearly define norms regulating illegal medical activities in the field of providing cosmetic services.

In order to prevent such criminal offenses, we have examined specific key aspects in the work that will help effectively and comprehensively investigate criminal offenses in the field of cosmetology. In particular, we analyzed the stages of committing a criminal offense, as well as their features and characteristics in cases of illegal medical activities. The analysis was conducted based on the commonly accepted system, specifically focusing on the following three stages: preparation, attempt, and completed criminal offense. Each of these stages was examined with significant theoretical knowledge and practical experience.

It is necessary to note that since criminal offenses in the field of providing cosmetic services are a contemporary issue that is still being established and understood by society, the methods of committing such offenses will also somewhat depend on the needs and innovations of the present day. Therefore, the characterization of a specific stage in committing a criminal offense will also change accordingly.

Based on the research findings, some recommendations and suggestions were made regarding improving the activities of law enforcement agencies in investigating illegal medical activities in the field of cosmetic services.

Key words: *illegal medical practice, cosmetological services, stages of committing criminal offense.*

Вступ. Проблема незаконної лікувальної діяльності у сфері косметології залишається актуальною і вимагає уваги через декілька ключових аспектів. Некваліфіковані спеціалісти можуть використовувати неякісні матеріали і процедури, що може призвести до серйозних ускладнень, включаючи інфекції, алергічні реакції та інші проблеми зі здоров'ям. Окрім цього, необхідно приділити увагу такому питанню як надання послуг без відповідної освіти та без ліцензії на заняття медичною практикою.

З іншого боку, незаконна косметологія може включати порушення етичних норм та стандартів, таких як недбале ставлення до конфіденційності клієнтів, непрофесійна поведінка та інші етичні порушення. Протиправна діяльність у сфері косметології ускладнює завдання контролю та регулювання цієї галузі з боку владних органів, що може створювати додаткові труднощі у забезпеченні безпеки та якості послуг для споживачів.

Отже, проблема незаконної лікувальної діяльності у сфері косметології залишається актуальною і вимагає комплексного підходу з боку законодавців, контролюючих органів та громадськості для забезпечення безпеки, якості та етичних стандартів у цій галузі.

Постановка завдання. Нашим завданням є розробити теоретичні засади та методичні рекомендації, які на практиці допоможуть врегулювати та запровадити норми, спрямовані на запобігання таким кримінальним правопорушенням. Безпосередньо у цій роботі ми окреслимо основні стадії вчинення кримінального правопорушення, порівняємо теоретичні засади з практичним досвідом та проаналізуємо стан дослідження зазначеної тематики у сучасному суспільстві. У результаті проведеної роботи ми матимемо змогу запропонувати впровадження нових положень, норм та методичних принципів розслідування незаконної лікувальної діяльності у сфері надання косметологічних послуг.

Результати дослідження. Сьогодні у Кримінальному кодексі України не існує статті, яка б напряду регулювала кримінальні правопорушення у сфері надання косметологічних

послуг. Виходячи з цього, ми можемо опиратися на статтю 138 Кримінального кодексу України «Незаконна лікувальна діяльність» [1]. Це обґрунтовується тим, що незаконна лікувальна діяльність – це заняття лікувальною діяльністю без спеціального дозволу, здійснюване особою, яка не має належної медичної освіти, якщо це спричинило тяжкі наслідки для хворого [2]. Проаналізувавши ряд нормативно-правових актів, які регламентують вимоги та стандарти до професій (зокрема, це Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [3]), ми можемо зробити висновок, що косметологи зобов'язані мати дозвіл на заняття медичною практикою. Це пов'язано з тим, що значна частина послуг виконується шляхом проникнення через природні зовнішні бар'єри організму (шкіра, слизові оболонки).

Говорячи за стадії вчинення кримінального правопорушення, ми розглядали загальноприйнятну систему, а саме наступні три стадії: готування, замах та закінчене кримінальне правопорушення.

Згідно зі статтею 14 Кримінального кодексу України готуванням до злочину є підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення кримінального правопорушення, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення кримінального правопорушення [1].

Звертаємо увагу на те, що однією з головних умов вчинення даного кримінального правопорушення є відсутність ліцензії, тобто зайняття відповідною діяльністю без отримання спеціальних дозвільних документів. Чи можна назвати стадією готування саме бездіяльність особи, яка полягає в завідомо усвідомленій відмові проходження навчання та отриманні необхідних документів? На нашу думку, так.

Крім того, до стадії готування можна віднести створення належних умов для надання косметологічних послуг, пошук потенційних клієнтів (потерпілих від незаконної лікувальної діяльності), закупівля необхідних знарядь і матеріалів тощо. Сьогодні існує безліч способів і методів, які можна віднести до підготовки. З урахуванням того, що ми аналізуємо питання саме у сфері надання косметологічних послуг, початковою стадією також можна вважати розповсюдження інформації стосовно надання косметологічних послуг через соціальні мережі та інші засоби зв'язку.

З огляду на те, що кримінальні правопорушення у сфері надання косметологічних послуг є питанням сучасним, яке ще знаходиться у процесі встановлення та розуміння у суспільстві, способи вчинення такого правопорушення також у певній мірі будуть залежати від потреб і нововведень сьогодення, у зв'язку з цим, характеристика окремої стадії вчинення кримінального правопорушення також буде змінюватися.

Повертаючись до аналізу стадії готування, можна зробити висновок, що сюди ми відносимо всі дії, які направлені на здійснення кримінального правопорушення та виконані до моменту надання косметологічних послуг.

Друга стадія – це замах на кримінальне правопорушення. І тут важливо встановити, коли настає момент переходу зі стадії замаху на стадію закінченого кримінального правопорушення, адже часовий проміжок та перелік конкретних дій тут не буде чітко окреслено.

Згідно зі статтею 15 Кримінального кодексу України замахом на кримінальне правопорушення є вчинення особою з прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу, якщо при цьому кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі [1].

Чи можна вважати розповсюдження інформації про надання косметологічних послуг, які спеціаліст завідомо мав змогу визначити як некваліфіковані та незаконні, замахом на кримінальне правопорушення? З одного боку – так. Це буде обумовлено тим, що особа вчинила діяння, яке було спрямоване на вчинення кримінального правопорушення, яке не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі (наприклад, тому що клієнт відмовився або нікого зазначена інформація не зацікавила). Виходячи з цього виникає питання, а що ж тоді буде вважатися стадією готування. І тут ми пропонуємо ввести чіткий часовий інтервал або визначити дії, які будуть свідчити про здійснення конкретної стадії. Наприклад,

розповсюдження інформації у загальному з метою пошуку потенційних клієнтів може бути етапом підготовки, а спілкування з потенційним клієнтом та спонукання до косметологічних втручань – замахом.

Проаналізувавши теоретичні аспекти та практичний досвід, ми можемо запропонувати встановити єдину головну рису, яка буде відокремлювати стадію готування від стадії замаху – це вплив діяльності правопорушника на кількість людей та мету цього впливу. Наведемо приклад, якщо особа буде розповсюджувати інформацію про надання послуг через засоби масової інформації, тобто буде впливати на суспільство загалом, з метою залучення якомога більшої аудиторії, то це ми охарактеризуємо як стадію готування. Якщо ж особа перейшла від масового розповсюдження до спілкування з конкретною особою з метою надання цій особі неякісних косметологічних послуг, то тут вже настає наступна стадія – замах на кримінальне правопорушення.

Отже, перейдемо до останньої стадії – закінчене кримінальне правопорушення. Тут необхідно заздалегідь відзначити, що особа правопорушник завідомо усвідомлюючи відповідальність за скоєння своїх дій та можливий ризик для здоров'я клієнта (особи потерпілого) здійснює незаконну лікувальну діяльність.

Основною характеристикою цієї стадії буде фактичне надання косметологічних послуг потерпілому та завдання цій особі певної шкоди. І тут постає питання: розглядаючи статтю 138 Кримінального кодексу України, можна зробити висновок, що особа понесе відповідальність тільки у разі завдання потерпілому тяжких наслідків. Проте на нашу думку надання косметологічних послуг без відповідної документації та спеціальних дозволів – це вже є вагомим порушенням. Особливою характеристикою сучасного косметолога є те, що відповідним фахівцем може стати будь-яка особа, адже певних вимог для відкриття центру обслуговування сьогодні немає. Окрім того, осіб, які надають косметологічні послуги, у більшості випадків не перевіряють на володіння ліцензією на заняття медичною практикою.

Допускати до роботи спеціаліста, який своїми діями може нанести фізичної шкоди іншим особам, на нашу думку не є раціональним рішенням. Основною нашою метою є запровадження норм, які будуть завчасно протистояти діяльності «недофахівців», оскільки найбільш дієвими будуть методи, які спрямовані на запобігання негативних наслідків, ніж методи фактичного вирішення цих самих наслідків.

Висновки. Опираючись на вищезазначене, ми робимо висновок, що сьогоднішні зміни у суспільстві, сучасні потреби та постійні нововведення потребують унікальних рішень.

Зокрема, така сфера діяльності як надання косметологічних послуг є ваговою нішею у житті сучасних людей. Захист людей від протиправних дій у будь-якій сфері діяльності є одним з найголовніших завдань держави, саме тому запровадження нових методів та принципів надасть змогу розширити межі нашого питання у теоретичному аспекті, а також використовуючи практичний досвід ми матимемо змогу побудувати чіткий механізм розслідування кримінальних правопорушень у сфері надання косметологічних послуг.

Також розв'язання цієї проблеми вимагає співпраці між владними органами, громадськістю та індустрією косметології для впровадження строгих правил і контролю, спрямованих на забезпечення безпеки, якості та етичних стандартів у цій галузі. Тільки таким чином можна забезпечити довіру громадськості та захистити здоров'я та безпеку клієнтів.

На нашу думку, для завчасного запобігання незаконної лікувальної діяльності у сфері надання косметологічних послуг необхідно запровадити нову норму, яка безпосередньо буде регулювати ці суспільні відносини. Також доцільним буде ведення у чинне законодавство статті, яка закріпить відповідальність за таку діяльність. Спільно з цим, для покращення ефективності досудового розслідування необхідна розробка спеціальних рекомендацій, які нададуть змогу працівникам правоохоронних органів всебічно та ефективно розслідувати кримінальні правопорушення у сфері косметології.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Науково-практичний коментар до статті 138 Кримінального кодексу України : Науково-практичний коментар від 01 січня 2009 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KK004641>
3. Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників : Наказ МОЗ України від 06 червня 2022р. № 958. URL: <https://www.dls.gov.ua/print-article/?pa=97719>

